

Možnosti elektronického podání kandidátní listiny a jejích příloh

Kandidátní listina zasláná prostřednictvím datové schránky zmocněnce

Ustanovení § 18 odst. 2 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 300/2008 Sb.“), stanoví, že úkon učiněný zákonem vymezenou osobou (§ 8 odst. 1 až 4 zákona č. 300/2008 Sb.) nebo pověřenou osobou, pokud k tomu byla pověřena, prostřednictvím datové schránky má stejné účinky jako úkon učiněný písemně a podepsaný, ledaže jiný právní předpis nebo vnitřní předpis požaduje společný úkon více z uvedených osob.

Na možnost podání kandidátní listiny prostřednictvím datové schránky je třeba pohlížet z hlediska účelu požadovaných podpisů na kandidátní listině. V případě osoby (osob) oprávněných jednat jménem politické strany nebo politického hnutí (dále jen „politická strana“) je účelem vyjádření souhlasu s podáním kandidátní listiny v daném místě a pro dané volby a s jejím obsahem, včetně určení zmocněnce, jehož prostřednictvím bude kandidující politická strana činit úkony ve volebních věcech a jehož úkony je vázána.

Zmocněnec pak svým podpisem dává najevo souhlas s tím, že byl ustanoven zmocněncem dané politické strany a že je srozuměn, že bude činit za tuto politickou stranu všechny úkony ve volebních věcech.

- **Zaslání z datové schránky zmocněnce + v příloze je naskenovaná kandidátní listina**

Požadavek podpisu zmocněnce a současně osoby oprávněné jednat jménem politické strany činí z kandidátní listiny dokument, jehož povaha neumožňuje doručení prostřednictvím datové schránky v naskenované podobě a současně splnění požadavků na podpisy uvedených osob. Šlo by o kandidátní listinu podanou s vadami.

Vadu v podobě chybějícího podpisu však lze zhojit tím, že chybějící podpis (osoby oprávněné jednat jménem politické strany) bude ve lhůtě stanovené pro odstranění vad doplněn do podané kandidátní listiny, a to osobně u registračního úřadu podpisem na vytištěnou kandidátní listinu.

Pokud je však zmocněnec současně osobou oprávněnou jednat jménem politické strany (volební zákony tuto možnost nevylučují), pak podání kandidátní listiny prostřednictvím datové schránky zmocněnce je možné s tím, že s odkazem na § 18 odst. 2 zákona č. 300/2008 Sb. lze takto podanou kandidátní listinu považovat za podepsanou požadovanými osobami. Obdobný přístup by se uplatnil u kandidátní listiny nezávislého kandidáta, který zmocněnce mít nemusí a postačuje podpis tohoto kandidáta.

- **Zaslání z datové schránky zmocněnce + kandidátní listina ve formě platného výstupu autorizované konverze**

Za předpokladu, že kandidátní listina bude podána ve formě platného výstupu autorizované konverze z listinné podoby do podoby elektronické podle § 22 odst. 1 písm. a) zákona č. 300/2008 Sb. a zaslána z datové schránky zmocněnce, je kandidátní listina podaná touto formou, včetně jejích příloh,

s ohledem na § 22 odst. 3 zákona č. 300/2008 Sb., podána v souladu s volebním zákonem.

- **Zaslání z datové schránky zmocněnce + v příloze je kandidátní listina s elektronickým podpisem osoby oprávněné jednat jménem politické strany**

Vzhledem k tomu, že informační systém datových schránek umožňuje také doručování elektronicky podepsaných dokumentů, je možné, aby příloha datové zprávy (kandidátní listina) byla elektronicky podepsána. Pokud tedy bude kandidátní listina zaslána z datové schránky zmocněnce a bude obsahovat uznávaný elektronický podpis¹ osoby oprávněné jednat jménem politické strany, bude splněn požadavek volebního zákona ohledně podpisu zmocněnce i osoby oprávněné jednat jménem politické strany.

Podání kandidátní listiny podepsané uznávaným elektronickým podpisem

I v tomto případě by musela být kandidátní listina politické strany podepsána uznávaným elektronickým podpisem zmocněnce a současně i osoby oprávněné jednat jménem politické strany (v případě koalice podpisy všech osob oprávněných jednat jménem politických subjektů zastoupených v koalici).

Elektronicky dokument podepsaný uznávaným elektronickým podpisem je ekvivalentní listinnému dokumentu podepsanému vlastnoručním podpisem, a to bez ohledu na to, zda je elektronicky podepsán jednou nebo více osobami. Z ustanovení příslušných právních předpisů² nevyplývá právní titul pro to, aby bylo použití vícero elektronických podpisů na elektronickém dokumentu odmítnuto. Je tudíž povinností registračního úřadu ověřit platnost elektronického podpisu, přičemž se jedná o povinnost, která je v českém právním řádu již ustálena. To dokládá například § 4 odst. 5 vyhlášky č. 259/2012 Sb., o podrobnostech výkonu spisové služby, ve znění vyhlášky č. 283/2014 Sb., podle kterého veřejnoprávní původce ověří platnost uznávaného elektronického podpisu a kvalifikovaného certifikátu, na kterém je uznávaný elektronický podpis založen. Registrační úřad je nepochybně veřejnoprávním původcem podle § 3 odst. 1 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, tudíž se na něj povinnost ověřit platnost elektronických podpisů bezesporu vztahuje.

Lze si představit možnost, že kandidátní listina bude podána elektronicky s uznávaným elektronickým podpisem pouze jedné z osob, u nichž se podpis na kandidátní listině požaduje (např. jen osoba oprávněná jednat jménem politické strany). Druhý chybějící podpis (zmocněnce) pak musí být doplněn v rámci procesu odstraňování vad, a to osobně u registračního úřadu podpisem na vytištěnou kandidátní listinu.

¹ Uznávaným elektronickým podpisem se podle § 6 odst. 2 zákona č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce, rozumí zaručený elektronický podpis založený na kvalifikovaném certifikátu pro elektronický podpis nebo kvalifikovaný elektronický podpis.

² Uvedené vyplývá jednak z Čl. 25 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 910/2014 ze dne 23. července 2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice 1999/93/ES (dále jen „nařízení eIDAS“), který stanovuje, že elektronickému podpisu nesmějí být upírány právní účinky a nesmí být odmítán jako důkaz v soudním a správním řízení pouze z toho důvodu, že má elektronickou podobu nebo že nesplňuje požadavky na kvalifikované elektronické podpisy, a jednak z ustanovení § 6 odst. 1 zákona č. 297/2016 Sb., které rovněž podporuje podepisování elektronických dokumentů elektronickým podpisem – konkrétně uznávaným elektronickým podpisem, je-li jednáno vůči veřejnoprávnímu podepisujícímu nebo jiné osobě v souvislosti s výkonem jejich působnosti.

Obdobně, jako u podání datovou schránkou, lze podat bezvadnou kandidátní listinu (u voleb do Senátu přihlášku k registraci) podepsanou uznávaným elektronickým podpisem také v případě nezávislého kandidáta a stejně tak v případě, že by zmocněnec i osoba oprávněná jednat jménem politické strany byla jedna a tatáž osoba. V těchto případech je na kandidátní listině požadován podpis pouze jedné osoby.

Kandidátní listina s uznávaným elektronickým podpisem (podpisy) může být registračnímu úřadu zaslána elektronicky, tj. prostřednictvím jakékoli datové schránky nebo emailu.

K případu zaslání kandidátní listiny registračnímu úřadu emailem zdůrazňujeme, že jde o nezabezpečený komunikační prostředek (obdoba obyčejné listovní zásilky) bez možnosti prokázání, že kandidátní listina byla registračnímu úřadu doručena.

Kandidátní listina zasláná registračnímu úřadu emailem bez uznávaného elektronického podpisu zmocněnce a osoby oprávněné jednat jménem politické strany (v případě koalice podpisy všech osob oprávněných jednat jménem politických subjektů zastoupených v koalici) je z důvodu chybějících podpisů vadná. Po uplynutí lhůty pro podání kandidátní listiny již nelze tuto vadu zhojit jinak, než v rámci procesu odstraňování vad podepsáním příslušných osob na vytištěnou kandidátní listinu tak, že se dostaví na registrační úřad.

Základním problémem právní jistoty úkonů učiněných prostřednictvím emailu bez uznávaného elektronického podpisu je skutečnost, že zprávy takto zasláné postrádají záruku, že byly poslány určitou osobou a že při jejich přenosu nedošlo k jejich pozměnění.

Zaslání PŘÍLOH kandidátní listiny, opravy a doplnění kandidátní listiny a jejich příloh

Přílohou kandidátní listiny podle jednotlivých volebních zákonů je: vlastnoručně podepsané prohlášení kandidáta, petice na podporu kandidatury, potvrzení o složení příspěvku na volební náklady, potvrzení o složení kauce, doklad o státním občanství, určení zmocněnce.

- Všechny uvedené přílohy je možné zaslat spolu s kandidátní listinou, resp. dodatečně je doplnit v rámci procesu odstraňování vad³, **prostřednictvím datové schránky zmocněnce ve formě platného výstupu autorizované konverze.**
- Přílohy kandidátní listiny, jejichž součástí je podpis další osoby (prohlášení kandidáta, určení zmocněnce), **je možné zaslat prostřednictvím datové schránky zmocněnce tak, že přílohou datové zprávy je dokument s uznávaným elektronickým podpisem dané osoby.**
- Jedná-li se o nedostatek spočívající v chybějícím nebo nesprávném údaji na kandidátní listině nebo jejích přílohách, s výjimkou chybějících podpisů jiných osob, lze připustit odstranění takového nedostatku sdělením chybějícího nebo správného údaje **prostřednictvím datové schránky zmocněnce nebo podáním podepsaným uznávaným elektronickým podpisem zmocněnce.**

³ Petici na podporu kandidatury ve volbě prezidenta republiky je třeba připojit nejpozději v den, kdy končí lhůta pro podání kandidátní listiny (usnesení Nejvyššího správního soudu Vol 85/2017 – 75 ze dne 7. prosince 2017).

Doplňování kandidátů a změna jejich pořadí na kandidátní listině

Jedná se o úkon, ke kterému je oprávněn zmocněnec v rámci jeho oprávnění činit úkony ve věcech volebních jménem politické strany.

Elektronickou cestou může tento úkon učinit zmocněnec buď prostřednictvím své datové schránky, anebo s využitím uznávaného elektronického podpisu.

Odvolání kandidáta

Jedná se o úkon, ke kterému je oprávněn zmocněnec v rámci jeho oprávnění činit úkony ve věcech volebních jménem politické strany.

Elektronickou cestou může tento úkon učinit zmocněnec buď prostřednictvím své datové schránky, anebo s využitím uznávaného elektronického podpisu.

Vzdání se kandidatury

Jedná se o úkon kandidáta.

Elektronickou cestou může prohlášení o vzdání se kandidatury zaslat registračnímu úřadu přímo sám kandidát prostřednictvím své datové schránky, anebo s využitím uznávaného elektronického podpisu.

Lze akceptovat i způsob, kdy prohlášení o vzdání se kandidatury bude registračnímu úřadu oznámeno prostřednictvím datové schránky zmocněnce, avšak v příloze musí být prohlášení kandidáta o vzdání se kandidatury podepsané jeho uznávaným elektronickým podpisem anebo ve formě platného výstupu autorizované konverze.

Speciální úpravu obsahuje pouze zákon č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů (zákon o volbě prezidenta republiky), ve znění pozdějších předpisů, který v § 27 odst. 1 stanoví, že „*kandidát se může do 24 hodin před zahájením volby prezidenta vzdát své kandidatury, a to osobně u Ministerstva vnitra, o čemž se sepíše úřední záznam, nebo v téže lhůtě Ministerstvu vnitra doručeným prohlášením v listinné podobě opatřeným úředně ověřeným podpisem kandidáta nebo v elektronické podobě prostřednictvím datové schránky. Toto prohlášení nelze vzít zpět.*“

Závěrem je však třeba upozornit na to, že shora uvedené je pouze právním názorem Ministerstva vnitra, který není právně závazný. Řízení o registraci kandidátní listiny, včetně vytýkání případných vad v jejím podání a následně rozhodnutí ve věci náleží výhradně do působnosti příslušného registračního úřadu; v případě rozhodnutí o odmítnutí kandidátní listiny pak musí být ze strany registračního úřadu takové rozhodnutí náležitě odůvodněno, s odkazem na příslušné ustanovení volebního zákona, podle kterého bylo postupováno. Proti rozhodnutí registračního úřadu se pak mohou kandidující subjekty obrátit s návrhem na ochranu k příslušnému správnímu (volebnímu) soudu.